

מבחן 8 ט"ז עד כ"ב חשון

הפץ חיים
מכלל ד' סעיף י"א עד ככל ז' סוף סעיף ד'
אהבת חסד
חלק ב' פרק י"ב "וראה עוד" עד פרק י"ד "ולא נשאר לנו"

הפץ חיים

באיזה אופן מותר לספר על אדם שנתגע מלחייב לחבירו?
א' אם מיעוט הטובה היתה לאדם אחר, והמספר מכין רק לקנאת האמת.
ב' לא אם ראה את הדבר בעצמו ותברר לו שהיה יכול לחייב ולא עשה כך מפני רוע שבעו.
ג' בכל אופן אסור.
איזה דבר כתב החפץ חיים (ככל ה') שנכשלים בו כמעט רוב העולם מחמת חסרון ידיעה?
א' לומר על חבירו שאינו בשלמות בחכמה או בנבונה או בעושר וכדומה.
ב' שיש איסור גם בקבלת לשון הרע ולא רק בסיפור.
ג' שגם על עבדות שהיו שכיחם לאסור, והם אמת אסור לספר לאחרים.
האם מותר לומר על אדם שהוא לומד שלש או ארבע שעות ביום?
א' אסור.
ב' אם המספר חזק ושוארו עליו דבר זה מותר, ואם לאו אסור.
ג' אם אותו אדם טרוד בפרנסתו מותר, ואם לאו אסור.

באיזה אופן עובר השומע על איסור קבלת לשון הרע?

א' רק אם מסכים בפירוש לסיפור.
ב' כל שמאמין בלביו לסיפור, ואם מסכים בפירוש עובר גם על איסור סיפור לשון הרע.
ג' אם הדבר נגוע על תועלת מותר להחליט בלביו שהדבר אמת.

באר מים חיים

מדוע הרגיל בלשון הרע כמעט לא יכול לחזור בתשובה?
א' מפני שהמדתו בעברו הרע כאילו כפר בעיקר.
ב' מפני שבמציאות כמעט לא שייך לפעוש את כלים.
ג' שתי התשובות נכונות.
מדוע המפורסם בעיר לשובה, האם מותר לומר שבעירו הקודמת לא היה מחשיבים אותו כל כך?
א' אסור.
ב' אם זה שקר מותר, ואם זה אמת אסור.
ג' כל שישנו המספר עליו רע רק אומר שלא היה נחשב כ"כ מותר.
השומע לשון הרע, האם חובתו שלא להאמין כלל, או שמספיק ללמד זכות על אותו אדם שסיפר עליו?
א' אסור להאמין לשום פרט בסיפור, כי המספר הוא רשע ואין לו שום אמתנות.
ב' רק אם יכריח דברי אמת מותר להאמין ולדון לכף זכות.
ג' בכל אופן מותר לדון לכף זכות, ובלבד שהמספר לא יתגע בעינו.
באיזה אופן מותר לשמוע לשון הרע כדי לחוש ולהנצל מזה?
א' בכל אופן, ובלבד שלא יאמין.
ב' רק אם יתכן שכונת המספר לתועלת, וכבר התחיל לספר לפני שהוא שמע את הדברים.
ג' רק אם הוא אומר למספר שכונתו לשמוע ויבדד בעולם הזה.

כיצד אמר רבי עקיבא לרבי טרפון שהוא קונה לו עיר, בשעה שתתן את המנהות לצדקה?
א' בתור לשונת דיבורו לצורך צדקה.
ב' בתור היתה על המלאכים והעולמות העליונים שבראו מן המצוא, ורבי טרפון לא אקפיד עליהם.
ג' כוננתו היתה שהוא קנה לו שם טוב וכבוד בעולם הזה.

מבחן 9 כ"ג עד כ"ט חשון

הפץ חיים
מכלל ו' סעיף ה' עד ככל ז' סוף סעיף ו'
אהבת חסד
חלק ב' פרק י"ד "ולא נשאר לנו" עד סוף פרק ט"ו

הפץ חיים

השומע סיפור מחבירו והוא יודע שהסיפור אמיתי, האם שייך שהוא יעבור על איסור קבלת לשון הרע?
א' לא, שהרי הוא כבר יודע שהסיפור אמיתי.
ב' אם הוא יכול לדון לכף זכות.
ג' כי שומע את הדברים האדם אחר עובר בכל אופן.
מדוע בקבלת לשון הרע לתועלת מותר לחוש אבל אסור שהדבר יהיה אפילו בגדר ספק?
א' מפני שמעמידים את האדם בחזקת נאמנות.
ב' מפני שהוא יותר מבטוחות, בעלמא.
ג' מפני שיש לו יותר מדבר בספק, מסתא במשך חזקן יקבל את הדברים בוודאות.
האם מותר לחשוש לנשון הרע כאשר אדם לא יחוש לדבריו לא יגרם נזק לו אלא רק לחבירו?
א' לא.
ב' לא.
ג' אם אותו אדם הוא חבירו מותר, ואם לאו אסור.

המספר לשון הרע בפני מי שמספר לעצמו, האם מותר להגליש שהדבר אמת?

א' אם דרכו תמיד לא לשתוק כששומעים דבר שלא כרצונו ונעשיו הוא שותק, הרי זה הוכחה שאסור.
ב' בכל אופן אסור.
ג' כאשר המספר תניין לספר בפני המדבר הרי זה ראה שהדבר אמת ומותר להאמין.

באר מים חיים

הנמצא בחבורה המדברים לשון הרע ואם יר' חשש שישבו אותו לנזק, האם מספיק שלא יאמין ולא יהיה נזח לו בשמיעת הדברים?
א' כן, מפני שכבוד הבריות דוחה איסור דרבנן אפילו בקום ונעשה.
ב' דואי אסור, מפני שחשש שישבו אדם עצמו נוסף על יסור וצדקה רשע שנעשה אמת.
ג' צריך עיון בזה דין, והעצה היעוצה להתחיל בכל כוחותיו ללמד את איני יכול להוכיחם.
השומע לשון הרע ונראה לשתומע שהוא מסכים לדברים, האם עבר על איסור?
א' הרי הוא נחשב מספר לשון הרע.
ב' הוא עובד לרבי עבירה ועובר גם על איסור התמור של הנפח.
ג' כל זמן שגם בלעדיהם היו מספרים אין לו איסור.
האם לפי המהרש"ל כאשר מאמינים לנשון הרע למחש, יהיה הדבר אצלנו בגדר ספק?
א' כן.
ב' לחיוב הראשון כן ולחיוב השני לא.
ג' לא, והתירוץ הראשון הוא לרווחא דמילתא.
מי שתפקד ויצא מכלל 'עמיתך' ונא אדם ומספר עליו לשון הרע, מתי מותר להאמין? לשון הרע למחש, יהיה הדבר אצלנו בגדר ספק?
א' כן.
ב' לחיוב הראשון כן ולחיוב השני לא.
ג' לא, והתירוץ הראשון הוא לרווחא דמילתא.
האם מותר לומר על אדם שהוא לומד שלש או ארבע שעות ביום, ואם לאו אסור?
א' אסור.
ב' אם המספר חזק ושוארו עליו דבר זה מותר, ואם לאו אסור.
ג' אם אותו אדם טרוד בפרנסתו מותר, ואם לאו אסור.

מבחן חודשי חודש חשון

הפץ חיים
מתחילת כלל ב' עד סוף כלל ו'
אהבת חסד
חלק ב' מתחילת פרק ו' עד סוף פרק ט"ו

הפץ חיים

היכן עוברת נשמתו של אדם לאחר מותו?
א' בכל המקומות שהיה בחייו, ורואה אם עשה שם מצוות או עונות.
ב' בין תחת של מלאכי חבלה.
ג' היא עולה מיד לרקיע ואינה רואה כלום בדרך.
מי יכול לעסוק בעצמו בגמילות חסדים, האם יקח אדם אחר שיתעסק בה?
א' מצוה בו יותר מבשלוחו.
ב' עדיף ע"י אחרים משום "הצנע לכת".
ג' על זה נאמר "מהו זה לא תנח ידך".
איזה דבר טוב כתב הח"ח שיקרה אם כולם ידרדו בענין הגמתי?"
א' לא יהיה אדם שיצטרך להלואה ולא יהיה לו מהיכן ללוות.
ב' יתבטלו כל התלאות והצרות מהעולם.
ג' לא יהיו עניים בעולם, כיון שכל אחד יהיה לו די מחסורו בשכר גמילות חסדים.
האם בעל עסק שיכול להוציא ממנו לסחורה מחייב במצות הלואה?
א' לא מפני שחייב קודמים.
ב' אם באים לבקש ממנו חייב, ואם לאו פטור.
ג' אם יכול לצמצם מעט בעסקיו ולהלוות ממון מחייב לעשות כך.

באר מים חיים

מה היה יכול להועיל לאביו לאחר מותו כשעושה דברים לעילוי נשמתו?
א' להצילו מהגיהנום ומחסורו.
ב' להכניס לן עדן למחיצת הצדיקים.
ג' שתי התשובות נכונות.
על מה נאמר שהעושה כך אין לו מחילה עולמית?
א' על איסור ריבית.
ב' על המפקד עצמו לעשות עבירה כמה פעמים בשאט נפש.
ג' על התענות מלהחזיק עני בשעת חדקו.
הקונה בהפקה, האם יש איסור ריבית להוסיף מעות כשמתעכב מלשלו?
א' מותר כיון שזה עבור מכירה ולא עבור הלואה.
ב' אינו ראוי.
ג' איסור גמור.
המספר לשון הרע ונא לעשות תשובה ועדיין לא נתגלגל צער לחבירו אבל עלול להתגלגל לו צער אחר? מה צריך לעשות?
א' אינו מחויב אלא לעשות תשובה בין אדם למקום.
ב' דואי חייב לפייסו עוד לפני שיתגלגל לו צער.
ג' אוני חייב לפייסו, ויותר טוב שיראה לסבב שלא יגיע לו צער.
האם צריך להוכיח במקום שהדבר לא יעיל ולא יזיק?
א' כן.
ב' לא.
ג' צריך עיון.

אהבת חסד

מה זוכה מי שדואג שתלמיד חכם יוכל להתפרנס?
א' לשובת בישיבה של מעלה בין החכמים.
ב' מעלה עליו הכתוב כאילו מידבק בכשינה.
ג' שתי התשובות נכונות.
מהו הסימן הי"י פצ"ע עצ"ל לסיבות אלו המתפרשים מעשית חסד?
א' יראה, העלם ידיעה, פטור, צד עין, עצל.
ב' ידיעת החיוב, יראה ופחד, צד עין, עצלות, לימוד.
ג' יראה, השם יעזור, פטור, צד עין, עצלות.
מי שאינו רוצה הלכות שמה הלוח לא יחזיר, האם זה פוסק אותן ממצות הלואה?
א' אם הסכים הוא קטן שחייבים לתת אותו מדין צדקה או מדין והחזקת בו חייב להלוות.
ב' אם הלוח מוכן לתת משכוון חייב להלוות.
ג' שתי התשובות נכונות.

מי שיש לו מעות ואינו רוצה להלחום אלא להשתמש בהם לרווח פרנסתו, האם הוא חייב במצות הלואה?
א' חייב בכל אופן.
ב' רק אם הוא צריך את המעות לעסק שהדמיון לפטור פטור.
ג' פטור מהלכות גם לזמן ארוך שמצוי שידמיון על איזה עסק בזמן זה.

האם אדם פטור ממצות גמילות חסדים כשיש אחרים שיכולים לעשות זאת?
א' לא.
ב' תלוי אם האחרים עושים זאת בנפש הפגיזה או לא.
ג' חייב בכל אופן.

מי נחשב "צר עין", שהפליגו חז"ל בננוות?
א' אדם החושב רק על טובת עצמו ולא על טובת אחרים.
ב' מי שאינו מסוגל להוציא מכספו עבור אדם אחרים.
ג' מי שישנו צרה בכך שאחרים יהיו ממונו, אפילו אם כלפי עצמו אין עינו צרה.

למי מה מזכיר החפץ חיים צריך האדם להזהר מפני איסור לו מעלה זו אפילו יום אחד?
א' לימוד תורה וגימילות חסדים.
ב' גמילות חסדים ורובאת שלום בין אדם לחבירו.
ג' לימוד תורה, תפילה, וזריזות.

מה מריות מי שמפריש ממון קבוע לצורך גמ'ת?
א' שהמצוה תוכל להתקיים תמיד ע"י בני ביתו גם כשהוא בדרך או ישן.
ב' שאחרים ילמדו ממנו לעשות זאת.
ג' שתי התשובות נכונות.

מבחן 10 ל' חשוון עד ו' כסלו

הפץ חיים
מכלל ז' סעיף ז' עד כלל ח' סוף סעיף ז'
אהבת חסד
חלק ב' מתחילת פרק ט"ז עד סוף פרק י"ז

הפץ חיים

המקבל דבר מאדם הנאתו עליו כבי תרי, אבל זה דבר שאסור למספר לספר, איזה איסור עובר המקביל?
א' רק איסור קבלת לשון הרע.
ב' גם איסור לפני עור.
ג' רק המספר עובר, אבל המקבל אינו עובר איסור.

האם מותר לשמוע סיפור כאשר ניכר שהסיפור אמת?
א' מותר.
ב' בעצם השמיעה אסורה מפני שהוא מביא את המספר לידי איסור.
ג' השומע עובר על איסור שמיעת לשון הרע, ולא הותר אלא להאמין אם כבר שמע.

האם מותר לספר לשון הרע על מי שבדרך כלל אינו מקפיד אם הספרים עליו דבר זה?
א' אסור.
ב' מותר.
ג' אם הוא קרוב או אוהב מותר, ובסתם אדם אסור.

האם מותר לספר לשון הרע על עם הארץ ומדוע?
א' מותר, כי ראוי לפרוש מהנהגותיו ודרכיו.
ב' אסור, כיון שגם הוא בכלל עם ד'
ג' צדקה ופיקוח נפש אצלם.
ד' בדבר שהאיסור הוא מדרבנן יש מקום להקל.

באר מים חיים

השומע סיפור מאדם שנאתו עליו כשנים, האם מותר לשמוע או לצערו באופן שאם הסיפור נכון מותר לצערו?
א' אסור.
ב' מותר לשינוא אבל מסתבר שאסור לצערו, ג' מותר גם לצערו.

באיזה אופן מותר לאדם להכות את חבירו כדי שיחירי לו חפץ שגנב ממנו?
א' רק כאשר ראה בעצמו שבחבירו גנב ממנו, והוא כופר בגניבה.
ב' גם כשיש אומדנא ברורה ויכול לברר זאת ע"י עדים.
ג' בכל אופן אסור להכות את חבירו.

מדוע נענשו אהרן ומרים על מה שדיברו על משה רבינו?
א' מפני שלא היה תועלת בדיבור זה.
ב' מפני שהחליטו בדעתם שעשה שלא כדיון, ולא בדקו להם עשה כך.
ג' מפני שבג אדם הם צדקו היה אסור להם לדבר על כך זה עם זה.

באיזה אופן מותר לדבר לשון הרע על אפיקורס?
א' מותר לפי כללי לשון הרע לתועלת.
ב' מותר בכל אופן.
ג' מותר רק כדי להפריש את השומעים ממעשיו.

מבחן 11 ז' עד י"ג כסלו

הפץ חיים
מכלל ח' סעיף ח' עד סוף כלל ט'
אהבת חסד
חלק ב' מתחילת פרק י"ח עד פרק י"ט
"ועתה נבאר פרט אחד"

אהבת חסד

האם הפרשת מעשר זה חיוב?
א' כן.
ב' ענין גדול.
ג' חיוב גמור א"כ אין לו לתת.
מה טוב לעשות כדי לצאת ידי חובת חסד בתמידות?
א' פירוש תמיד מעשר מרווחיו, ויתן שני שלישי לצדקה ושלישי למג"ח, עד שיהיה לו כמה מצריכים בעיר.
ב' כל"ל, ובתחילה יתן חצי לצדקה וחצי למג"ח.
ג' כל"ל, ובתחילה יתן הכל למג"ח.

הנדר שיתן צדקה, מה צריך לעשות עם הכסף?
א' יתן לעניים או ילוה להם או יפדה שבויים.
ב' צריך דווקא לתת לעניים או לפדות שבויים.
ג' צריך דווקא לתת לעניים.

בהם מותר לנסות את ד' יתברך?
א' רק במעשר דגן שהוא דאורייתא.
ב' גם במעשר כספים.
ג' אסור לנסות את ד' יתברך בשום דבר דכתיב "לא תנסון את ד' אלקיכם".

האם צריך להפריש מעשר מהרווח או מהקרן?
א' יתן או מהקרן או מהרווח.
ב' רק מהרווח.
ג' גם מהקרן וגם מהרווח.

האם מותר להלוות לאיש אמיד מעות שכבר הפריש למעשר, עד שידמנו העניים שהוא רגיל לתת להם?
א' מותר לכולי עלמא.
ב' אסור לכולי עלמא.
ג' מחלוקת.

מה מנכה מחשבון הרווח שממנו נותן מעשר?
א' רק את ההוצאות שיש לו על העסק.
ב' רק את ההפסדים שהפסידו בתוך השמן שעליו מחשב את הרווחים.
ג' גם את ההוצאות וגם את ההפסדים.

הפץ חיים

באיזה אופן מותר לספר לשון הרע לאשתו?
א' כשיש תועלת בדברים, דווקא אם ראה את הדברים בעצמו.
ב' אף אם שמע מאחרים מותר כשכוונתו לתועלת, ובלבד שיאמר שהדברים אינם ודאיים.
ג' מותר לאדם לספר לאשתו כל מה שעובר עליו, ובלבד שידע שאשתו לא תספר זאת לאחרים.

האם מותר לאח לספר לשון הרע על אחיו כפי אביו?
א' אסור בכל אופן.
ב' אם כוונתו שאביו יוכיחו מותר, ובלבד שישנו יוכל להוכיחו בעצמו.
ג' מותר, כיון שהאב לא יאמין לדברים אם לא שרר נכונים.

כיצד צריך להתחיל לבני ביתו חומר איסור לשון הרע?
א' ידבר לעורר בביתו על חסרונות של אחרים, ובכל פעם יאמר שזה לתועלת.
ב' ידבר להוכיח על כך בצורה חריפה, כי האיסור חומר מאד כידוע.
ג' יהיה רגיל להוכיח על כך בלשון רכה, ויזכר שלעולם לא ישמעו מפיו שום נגאי על אחרים כי בדרך כלל הנהגת הבית תלויה בו.

באיזה אופן המטבח אדם הרי זה בכלל אבק לשון הרע?
א' דווקא המטבח את חבירו כפי שזנאיו.
ב' גם המטבח בעצמו חבירו או שנתבר במטבח אשמים ורבים, אסור אפילו שלא בפני שזנאיו.
ג' כל המטבח בטבח חבירו הרי זה משבח ואינו בכלל אבק לשון הרע.

באר מים חיים

מה ההסבר במה שמצינו בספרים שבאנו אחד מקנטר את חבירו?
א' עשו זאת כדי שלא יסמכו על דברים לא נכונים.
ב' סמכו על המתירים לספר דבר שנתפרסם באפי תלתא.
ג' לא כתבו אלא כנגד הדברים שנכתבו ולא כנגד הכותב עצמו.

האם מותר לקבל לשון הרע על בעלי המחלוקת?
א' מותר בכל אופן.
ב' אסור בכל אופן.
ג' אפשר שאסור, אם לא שהלשון הרע הוא מעין המחלוקת ויכיר שזה אמת.

מי שאומר אני רוצה לדבר על פלוני, איזה איסור הוא עובר?
א' לשון הרע גמורה בדרך רמז.
ב' אבק לשון הרע.
ג' אין בה אסור.

האם ראוי לשבת באסיפת אנשים המספרים בשבח גדולי הדור?
א' יש בה מצוה גדולה.
ב' מאד יש להמנע מזה, כיון שמצוי שיגיעו לדבר לשון הרע.
ג' אין הדין בה ברורה.

מבחן 12 י"ד עד כ' כסלו

הפץ חיים
מתחילת כלל י' עד סוף סעיף י"ד
אהבת חסד
חלק ב' מפרק י"ט
"ועתה נבאר פרט אחד" עד פרק כ"א "ודע עוד"

אהבת חסד

לדעת הסוברים שכשיש בעיר אנשים רעבים חייבים לתת חומש, האם מחויב לחזוק עצמו לזה?
א' כן.
ב' לא, רק מצד מצוה.
ג' אינו מצוה כלל.

מדוע תיקנו שלא יבזבו מנכסיו יותר מחומש?
א' כדי שיוכל להמשיך להרויח הרבה ולתת עוד מעשר וחומש מהרווח הנוסף.
ב' שמא יצטרך לבריות.
ג' משהו שעל כנון זה נאמר חיך קודמים לה"ח הברך.

על מי נאמר "ארור אשר לא יקים את דברי התורה"?
א' על מי שלא לומד תורה.
ב' על מי שלא חזיק לומדי תורה כשהיה יכול לעשות זאת.
ג' אפילו על מי שחזונוהו מצומצמים.

מה לומד הח"ח"ח"ח"ח"ח"ח מה שתיקנו חז"ל שלא לתת לצדקה יותר מחומש?
א' שמותר לאדם לחיות ברחבות אבל לא יותר מדאי.
ב' שיהיה האדם שלא לפור ממונו שלא לצורך.
ג' שעד חומש זה חיוב.

האם מי שמזרז אחרים לסייע לחבירו שלא יתמוטט מקיים מצות "והחזקת בו"?
א' כן.
ב' לא.
ג' ודאי יש בה מעלה, אבל קיום המצוה היא רק כשנותן בעצמו.

מה המעלה לתת הלואה בתשלומים?
א' שבוה מקיים מצות חסד גם בומוני הפרעון.
ב' שבוה קול יותר ללוה לפרוע.
ג' שתי החשובות נכונות.

מי קודם למי לענין לקנות או למכור?
א' ישראל קודם לנכרי, ובלבד שהישראל עני.
ב' כל ישראל קודם לנכרי, ובלבד שאין קצת הבדל במחיר.
ג' כל ישראל קודם לנכרי, אפילו אם יש קצת הבדל במחיר.

הפץ חיים

האם מותר לספר לשון הרע לפי כללי ההתר' לתועלת, כאשר לא ראה את הדבר בעצמו?
א' אסור.
ב' אם נתברר לו שהדבר אמת מותר.
ג' בכל אופן מותר.

מדוע נעשו יהוא על הריגת בית אחאב?
א' מפני שלא היה צריך להכריחם אלא רק להענישם.
ב' מפני שיהוא לא נצטוה על כך.
ג' מפני שהוא עצמו ג"כ היה פושע (וממילא לא היה חוטנו בה לתועלת).

איזה קולא מצינו לספר דבר כאשר היוזק בעצמו מבקש זאת ממנו?
א' שמותר לספר אפילו ללא כל כללי לשון הרע לתועלת.
ב' שמותר לספר אפילו אם אין כוונתו לתועלת.
ג' גם באופנים הג"ל אסור.

מי שהיוזק לקרובו, האם מותר לו לספר דבר זה לתועלת?
א' מותר לפי כללי ההיתור של לשון הרע לתועלת, ואין חילוק בין קרוב לחוק.
ב' אסור בכל אופן, מפני שמסתבר שאין כוונתו לתועלת אלא מחמת נגיעת אישיות.
ג' אע"פ שאין כוונתו לתועלת מותר, משום "ומבשרך לא תתעלם".

באר מים חיים

האם מותר לברר לשון הרע לתועלת, כאשר יכול לדעת את הדבר בלי שיספרו לו?
א' אסור.
ב' מותר, שכיון שהוא נצרך לידעת הדבר אין הבדל איך ידע זאת.
ג' באדם צדיק אסור, אבל באדם חוטא מותר.

אדם שביישו אותו, האם מותר לספר זאת לאחרים כדי שיכזיחוהו ואולי המבייש יפייסו?
א' אסור.
ב' מותר, לפי כללי התר' לשון הרע לתועלת.
ג' מותר רק אם ודאי יפייסו, אבל בספק אסור.

האם מותר לפרסם לשון הרע לתועלת, כאשר התועלת אינה בענין ממון, ויש בדבר צד זכות?
א' אסור.
ב' מותר.
ג' צריך עיון.

מי שראה אדם עובר בעבירה ידועה כמה פעמים, ולא נתברר אם עשה תשובה, האם מותר לספר דבר זה לתועלת לפי כללי ההתר'?
א' אסור, שמא עשה תשובה.
ב' מותר, שכיון שנתחזק בעבירה אין לחשוב שמא עשה תשובה.
ג' באפיקורס מותר, אבל בשאר חטאים אסור.